

EVROPSKÁ UNIE
Evropské strukturální a investiční fondy
Operační program Výzkum, vývoj a vzdělávání

PORTFOLIO STUDENTA

Název akčního výzkumu:

AUTORSKÝ ZÁKON A JEHO DODRŽOVÁNÍ NA ZÁKLADNÍ ŠKOLE

Odborný tým:

Mgr. Kateřina Khailová

Mgr. Jan Berki, Ph.D.

PaedDr. Jitka Jursová, Ph.D.

1 SEZNAM POVINNÝCH ČÁSTÍ PORTFOLIA

1) Identifikovaný problém

Na ZŠ Antonína Bratřovského v Jablonci nad Nisou, jsme shledali, že žáci nedodržují základní pravidla autorského zákona, např.: neuvádění bibliografických citací ve svých pracích, nelegální šíření filmů, hudby a softwaru z důvodu neznalosti nakládání s těmito médii.

2) Návrh řešení

Společně jsme se shodli, že bychom měli začít pěstovat u mladších žáků jiný postoj k autorskému zákonu nežli u staršího žactva, které je již více ovlivněno vnějšími vlivy. Vzhledem k pubertálnímu věku neradi mění své postoje. Proto jsme u mladších žáků volili diskuzní metody, kde bychom mohli ovlivnit jejich morální postoje a u starších žáků jsme spíše postupovali didakticky a ověřovali jejich nabitě znalosti vytvořením prezentací a seminárních prací.

2 Záznamy intervencí

Pro 6. ročník

Vstupní dotazník (náhled):

<https://forms.gle/tGBzQtXyyHXgSAzw5>

Zhodnocení dotazníku:

Z dotazníku vyplynulo, že i žáci 6. ročníku mají nějaké základní znalosti o autorském zákonu. Většina žáků tvrdila, že se jedná o ochranu autora k jeho dílu a dokázali i identifikovat, jak můžou s dílem nakládat. Ovšem, i když dokázali identifikovat tyto skutečnosti – více jak čtvrtina nevěděla, že pokud si koupí dílo, tak se z nich nestanou i vlastníci autorského práva a proto nemohou dále šířit např. hudební dílo. Velký rozdíl však byl u tzv. filehostingových serverů (ulozto.cz), kde téměř polovina žáků potvrdila, že mohou na takové servery nahrát jakýkoliv obsah.

Z výše napsaných skutečností vyplynou, že i když většina žáků dokázala identifikovat problémy související s autorským zákonem (co nesmíš dělat bez souhlasu autora s jeho dílem, co mohou stahovat pro vlastní potřebu...), stejně by téměř polovina žáků tento zákon vědomě porušila, neboť by nahrála díla na filehostingový server, čímž by tento zákon porušili. Díky tomu se nám potvrdilo, že postoje některých žáků nejsou zcela v pořádku a chtěli jsme se pokusit o jejich změnu.

Diskuze číslo 1:

<https://drive.google.com/open?id=1OHLyegjYfj4Tuif7dHS37JTzP8JSFxf->

Zhodnocení diskuze č. 1:

Žáci v této části zhodnotili nejdříve puštěné video a diskutovalo se zejména o autorských právech, co se může a nemůže stahovat a kdy jsem v právu a naopak.

Dále zjišťovali, že i online piráti mohou být potrestáni a viděli fiktivní zásah BSA ve firmě, která používá nelegální software, což splnilo svůj účel, neboť žáci začali zjišťovat, jestli také někdo může přijít k nim.

Což jsme poté směřovali na konkrétní případ mladistvého, který natočil film v kině a byl potrestán a společně se zabývali, jak mohou být potrestáni různé věkové skupiny co se týká online pirátství.

Diskuze číslo 2:

<https://drive.google.com/open?id=1NmLTzUb-RJTnartKZoDMoOaXNZ-c-Rd>

Zhodnocení diskuze č. 2:

Žákům bylo puštěno video s Jiřím Mádlem (známý vzor), který otevřeně promlouvá o online pirátství ve sledovaném pořadu.

Probíhala diskuze, jestli jsou slova pravdivá či nikoliv a zjišťovali jsme vlastně kdo má asi pravdu.

Žáci samotní zjišťovali, že vytvořit film či hudbu není vlastně jednoduchá činnost a když někdo film ukradne, tak výrobce ze svého umění vlastně nezíská nic = proč by měl tvořit dále.

U žáků jsme navodili správný pocit zodpovědnosti, protože zjistili, že pokud lidé nebudou podporovat tvůrce, tak nikdo tvořit nebude.

Výstupní dotazník (náhled):

<https://forms.gle/LjvLPsU7Lec6sjxjZ>

Zhodnocení dotazníku:

Výstupní dotazník byl již orientován na konečný postoj žáků a jestli se nám podařilo probudit zdravé a kladné morální hodnoty, které jsou s autorským zákonem úzce spjaté.

Z výsledků dotazníku vyplynulo, že si žáci uvědomují ve společnosti nedodržování autorského zákona, neboť drtivá většina žáků si myslí, že lidé autorský zákon nedodržují. Na druhou stranu si zase uvědomují důležitost autorského zákona a správnost jeho dodržování, protože to jinak ohrožuje tvorbu autorů. Největším pozitivem pro nás byl výsledek otázky: „Proč by si chtěl dodržovat autorský zákon právě ty?“ Zde se totiž vyskytly odpovědi morálního charakteru, který pro nás byl zásadní.

EVROPSKÁ UNIE
Evropské strukturální a investiční fondy
Operační program Výzkum, vývoj a vzdělávání

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

Z dotazníku vyplývá, že žáci během diskuze začali měnit názor, protože úplně nevěřili slovům slavné osobnosti, ale posléze, když se postupně začali vnořovat do situace české kinematografie, tak zjistili pravý opak.

Jejich postoj se tedy změnil, tím pádem i náhledy na podstatu věci.

Pro 8. ročník

Vstupní dotazník (náhled):

<https://forms.gle/zX3VVMYRPPqfbDXB7>

Zhodnocení dotazníku:

Vstupní dotazník sloužil zejména k uvedení do tématu a rychlou orientaci k online pirátství.

Však z dotazníku vyplynulo, že žáci znají organizace, které bojují proti online pirátství, ale potom si neuvědomují, co do online pirátství konkrétně patří.

Nejvíce se žáci shodli na filehostingových službách a inzerování děl, ale poté již více než polovina nepoznala, že do online pirátství patří:

- ftp servery,
- obaly a titulky,
- streamování,
- flash disky,
- P2P stahování...

Dále žáci uváděli mylně, co hrozí mladistvému za pirátství, což ve výsledku může mít fatální důsledky pro jejich budoucí počínání...

Setkání č. 1:

https://drive.google.com/open?id=1AUSZ_oEycf6_4QBfxBtmxku8Axur3HA

Zhodnocení setkání:

Na základě výsledku dotazníku, jsme připravili hodinu na téma autorský zákon z pohledu práva a ukázali žákům reálné případy rozsudků, aby si uvědomili, že někdo přeci jen řeší piráty na internetu.

Diskutovali jsme nad příklady online pirátství, kterého se nejčastěji dopouští mladiství a jaké za to mohou být postihy.

Žáci si tak uvědomili, že jejich počínání v online světě není úplně podle zákona a samotní se přiznávali k tomu, kdy jej porušují a jak by jejich počínání mohlo dopadnout.

Poté jsme se dostali k citování a proč vlastně uvádět zdroje informací.

EVROPSKÁ UNIE
Evropské strukturální a investiční fondy
Operační program Výzkum, vývoj a vzdělávání

Úkol

Žáci měli vytvořit prezentaci na téma: Kin-ball

Jejich úkolem bylo vytvořit prezentaci, která měla obsahovat:

- Co je Kin-ball
- Historie Kin-ballu
- Pravidla Kin-ballu
- Odkaz na video
- **Zdroje**

Žákovské prezentace:

https://drive.google.com/open?id=1u1EC0qEakb_Vk3KuFjiks3VKKtYSWPQg

Citační manuál:

https://drive.google.com/open?id=1DiuyP8kXSUR_5dsA7x5Ef6PMz0syLln

Setkání č. 2:

<https://drive.google.com/open?id=1QIfkZSMONSTcvsuwqPEmplDqeEi6F1rl>

Zhodnocen setkání:

Žáci se seznámili s online generátor citace.com, kde jim bylo vysvětleno, jak správně generátor používat a kde vyhledat konkrétní důležité informace na webových stránkách.

Poté si žáci samostatně vyzkoušeli vygenerovat citaci, na čemž jsme se společně shodli, že žáci umí vyhledat, zadat a vygenerovat správně online citaci.

Úkol

vytvořte seminární práci

- rozsah 1x A4
- využijete nejméně tyto 3 povinné zdroje:
 - 1x z wikipedie
 - 1x z jiného webu
 - 1x z knihy
- všechny Vámi vybrané zdroje ocitujte naprosto dokonale!
- TÉMA = R.U.R - roboti
 - <http://www.cesky-jazyk.cz/ctenarsky-denik/karel-capek/r-u-r-rozbor-2.html#axzz5qTcOPIC2>
 - <https://cs.wikipedia.org/wiki/R.U.R>.
- kniha R.U.R.

OBSAH PRÁCE:

Z wikipedie použijte: 1. a 2. odstavec,
Z el. knihy použijte: obal knížky - obrázek,
Z odkazu 2 použijte: děj.

Seminární práce:

https://drive.google.com/open?id=1_Vt8SSnfwc0LG2iZTCfo7zjMasGNyRWp

Zhodnocení úkolu

Ve výsledku musíme konstatovat, že žáci zvládli vytvořit podle generátoru citace, což bereme jako veliký úspěch, neboť vytváření online citací není vůbec lehké, protože najít správná data chce trpělivost.

Bibliografie dotazník (náhled):

<https://forms.gle/ViNyRsAZeQGXTFAr7>

Zhodnocení dotazníku

Zhodnocení dotazníku je velice zajímavé, neboť zde žáci dávají jasně najevo důležitost citace, tak je odrazuje jejich složitost a zdlouhavé vyhledávání a zadávání informací do generátoru.

Také si většina žáků myslí, že složitost citační normy odrazuje ostatní lidi k dodržování autorského zákona.

I přes tyto názory však většina žáků chce dodržovat citační normu.

3 Závěrečná zpráva

Uvedení do problematiky

Na ZŠ Antonína Bratršovského v Jablonci nad Nisou, která je orientována na výchovu tradičních křesťanských hodnot, byl identifikován problém s nedodržováním autorského zákona. Problém byl v tom, že žáci nedodržují vědomě či nevědomě základní citační principy ve svých pracích. Druhotný problém byl i postoj žáků, neboť někteří vůbec nerespektovali nebo nevěděli, o čem je autorský zákon, což se pro nás stalo výzvou a chtěli jsme společně změnit jejich postoje.

Cíle výzkumu

Z výše uvedeného jsme mohli stanovit naše základní cíle:

1. Seznámit žáky s autorským zákonem a jeho dodržováním v praxi.
2. Stanovit kritéria uvádění zdrojů informací pro jednotlivé ročníky (dle věku) a následně je použít při vypracování prezentace/referátu na dané téma.
3. Žáci na základě získaných znalostí vědomě respektují pravidla autorského zákona

Výběr výzkumného vzorku

Prvním krokem k zodpovězení výzkumných otázek byl výběr subjektu. Pro náš výzkum jsme si vybrali školu mentorky, kde jsme identifikovali výše jmenované problémy a stanovili cíle. Jedná se o ZŠ Antonína Bratršovského v Jablonci nad Nisou se základní devítiletou docházkou a menším počtem žáků (max. 20) ve třídách, která je orientována na tradiční křesťanské hodnoty – lásku, důstojnost a úctu k člověku a k životu ve všech formách. Škola je rozdělena do dvou budov, kdy v jedné sídlí 1. stupeň a v jiné 2. stupeň.

Charakteristika výzkumného vzorku

Pro náš výzkum jsme zúžili výběr jen dva ročníky. Konkrétně se jedná o 6. a 8. ročník, kde se vyučují informační technologie. Každá třída je po 20 žácích.

U první skupiny – 6. ročníku – řešíme otázku zejména morální zásady dodržování autorského práva, neboť mladší žáci jsou více přístupní k změně postoje.

U druhé skupiny – 8. ročníku – řešíme zejména postupy, jak dodržovat autorský zákon z praktického hlediska, neboť jsou žáci již více ovlivněni prostředím a jde nám o to dodržovat stanovené postupy pro správné uvádění zdrojů informací.

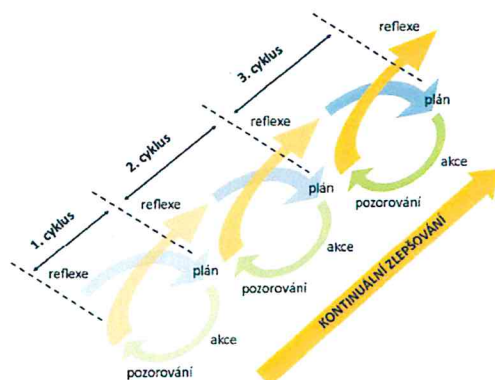
AKČNÍ VÝZKUM

Hendl (2005) uvádí, že se jedná o formu aplikovaného výzkumu v sociálních vědách, které usilují o změnu. Oproti tradičnímu výzkumu je cílem řešení konkrétního problému a hledání žádoucí změny v měnící se realitě.

Holcová a kol. (2019) vnímá akční výzkum jako přístup založený na reflexi výuky, neboť se jedná o velmi užitečný nástroj, který když učitel využívá, tak tím záměrně reflektuje svoji výuku, čímž může přispět ke změně tak, že se bude snažit svoji praxi měnit cíleně. Mills (2018) je dále doplňuje, že se učitel tak od první chvíle zaměřuje na zlepšení výuky, čímž může proměnit celou třídu, školu ba dokonce celý vzdělávací systém.

Spouštěčem celého procesu je práce s otázkou. Wallová (2015) zdůrazňuje položení otázky natolik významné, že ovlivňuje celkový pohled na vyučovací proces: „Jakmile začnou (učitelé) uvažovat tímto způsobem, začnou si klást otázky, a pak je jen krůček k tomu se ptát, jaká data a důkazy potřebují shromáždit, aby mohli na své otázky odpovědět.“ Takový učitel se tak stává zdrojem lokálního vědění, propojuje své dotazování i s kontextem celé školy, obecní komunity i s povahou celého vzdělávacího systému.

Používání akčního výzkumu postupně vede nejen k přehodnocování výukových strategií, ale také k nutnosti stále více zdokonalovat pedagogickou práci. S každým dalším opakováním výzkumu, s každým dalším novým cyklem, učitel postupuje výš ve spirále svého rozvoje.

PRŮBĚH AKČNÍHO VÝZKUMU

Akční výzkum je vlastně spirálový proces (viz obrázek výše), který vychází ze situace, kterou učitel vnímá jako důležitou nebo problémovou. Zjednodušeně lze říct, že akční proces začíná v okamžiku, kdy potřebujeme zjistit, zda a jak něco ve výuce funguje nebo nefunguje.

VSTUP DO VÝZKUMU

Východiskem pro náš výzkum byl autorský zákon a základní škola. V průběhu pozorování paní učitelky Khailové (mentorka) na základní škole Antonína Bratršovského v Jablonci nad Nisou bylo zjištěno, že tamní žáci nerespektují (vědomě či nevědomě) autorský zákon v online světě. Tím vznikla základní myšlenka pro realizaci akčního výzkumu a zásadní otázky: „Proč žáci nerespektují autorský zákon?“ a „Jak to změnit?“ S mentorkou jsme se shodli, že základním aspektem u mladších žáků jsou zejména sociální hodnoty a u starších se jedná spíše o neznalost, neboť již disponují dostatečnou sociální vyzrálostí.

CÍLE VÝZKUMU

Cílem akčního výzkumu byla nejprve analýza dovedností v rámci autorského zákona (formou dotazníku) a následně jsme použili náš strategický plán, který měl za cíl:

- Seznámit žáky s autorským zákonem a jeho dodržováním v praxi.
- Stanovit kritéria uvádění zdrojů informací pro jednotlivé ročníky (dle věku) s následným použitím ve vypracované prezentaci či referátu.
- Žáci na základě získaných znalostí vědomě respektují pravidla autorského zákona.

Pro náš výzkum jsme zúžili výběr jen dva ročníky. Konkrétně se jednalo o 6. a 8. ročník, kde se vyučují informační technologie. V 6. ročníku řešíme otázku zejména morální zásady dodržování autorského práva, neboť mladší žáci jsou více přístupní ke změně postoje.

V ročníku 8. zase řešíme zejména postupy, jak dodržovat autorský zákon z praktického hlediska, neboť jsou žáci již více ovlivněni prostředím a jde nám o to dodržovat stanovené postupy pro správné uvádění zdrojů informací.

METODY VÝZKUMU

Tandemová výuka

S mentorkou jsme se rozhodli, že využijeme tandemovou výuku. Tzn., že jsme společně sdíleli odpovědnost za plánování, realizaci a evaluaci výuky. Jednalo se tak o cílené působení na žáky, neboť jeden vyučující vede výklad a druhý monitoruje, jestli žáci správně reagují a může tak rychle pomoci znevýhodněným žákům.

Kritické myšlení

V našem akčním výzkumu se jednalo zejména o stěžejní metodu. Bylo tedy pro nás velice důležité, aby žáci samostatně hledali otázky, na které potřebovali znát odpovědi, neboť jsme chtěli, aby si žáci prezentovali své vlastní názory, hodnoty a přesvědčení, které jsme se vhodnými argumenty snažili měnit, což bylo pro tandemovou výuku velice vhodné.

Třífázový cyklus učení

- Evokace
= každé učení začíná tím, že si studenti uvědomí a slovy vyjádří, co sami vědí nebo co si myslí, že vědí, o předloženém tématu, zároveň formulují i nejasnosti a otázky, které k tématu mají a na které budou hledat v další fázi odpověď.
- Uvědomění si významu informací
= konfrontace studentova původního konceptu daného tématu se zdrojem nových informací, názorů, nově formulovaných souvislostí (text, film, vyprávění, přednáška...).
- Reflexe
= žáci přeformulují své chápání tématu pod vlivem nových informací a uvědomí si, co nového se naučili, které z původních představ se jim potvrdily, které naopak vyvrátili, uvědomí si i názory a postoje druhých lidí (spolužáků, učitele) k tématu.

Snažili jsme se vhodně zkombinovat výukové strategie, kterými jsme se pokoušeli mezi dětmi vyvolat pocit, že autorský zákon je velice důležitý a chtěli jim připomenout znovu dodržování morálních zásad, které často dnešní děti zapomínají.

VÝSLEDKY VÝZKUMU

Z dosažených výsledků (výstupní dotazníky) vyplývá, že se nám podařilo u většiny mladších žáků změnit názor na autorský zákon a pochopit jeho morální principy. U starších žáků zejména šlo o nedodržování citační normy, kterou v průběhu výzkumu žáci velice rychle pochopili a ve svých pracích (prezentace, seminární práce) správně uváděli.

Díky našim zvoleným metodám, jakými byli zejména tandemová výuka a individuální práce žáků a dále strategickému plánu výuky, byli žáci schopni se zamyslet nad autorským zákonem a přehodnotit svoje postoje s následným dodržováním hlavních zásad.

ZÁVĚR

Z výsledků našeho šetření vyplývá, že mladší žáci jsou zejména ovlivňováni dobou ve které žijí a i když využívají moderní technologie každý den, neuvědomují si plně svoje chování v online světě. Proto je třeba jim tyto základní zásady připomenout a vrátit je do správných kolejí. Mladší generaci je daleko jednodušší nadchnout k dodržování pravidel, a proto bychom doporučovali začít s autorským zákonem již na 1 stupni.

Co se týká starších žáků, je těžké měnit jejich morální hodnoty, neboť v probíhající pubertě se hledají samotní a jsou spíše odmítavý. Však učení je pro ně pořád naprosto přirozené a tak jim nedělalo žádný problém se naučit citační normu, kterou dokázali použít i ve svých samostatných pracích.

Náš strategický plán se potvrdil, protože jsme splnili stanovené cíle a můžeme ho považovat za úspěšný.

4 SEZNAM LITERATURY

NEZVALOVÁ, D., 2003. Akční výzkum ve škole. Pedagogika, roč. 53, č. 3, s. 300-308.